

ЎЗБЕКИСТОН ТУРИЗМ ИНДУСТРИЯСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ИНВЕСТИЦИОН ИМКОНИАТЛАРИ

ЗАРИКЕЕВ.Р.П.

ҚДУ мустақил докторанти

ARTICLE INFORMATION	ABSTRACT
Volume: 1 Issue: 3 DOI: https://doi.org/10.55439/INSURE/vol1_iss3/a12	Мақолада Ўзбекистонда рақамли иқтисодиёт шароитида туризм индустриясини ривожлантириш амалиёти, жараёнлари ва унинг инвестицион имкониятлари таҳлил қилинган ва туризм индустрияси самарадорлигини оширишда инвестициялардан фойдаланиш йўларишларига оид тавсиялар ишлаб чиқилган. <i>Рақамли иқтисодиёт, рақамли технологиялар, туризм, туризм индустрияси, инвестициялар, туристик хизмат, бандлик, туристик оқим, экспорт, интеграция</i>
KEYWORDS	

Кириш

Туризм индустрияси рақамли технологияларни фаол жорий этиш ва улардан фойдаланишга йўналтирилган. Кўпгина туризм корхоналари ўзларининг бизнес-жараёнларини рақамли иқтисодиётни ривожлантириш парадигмасига мувофиқ равишда қайта қуришмоқда, булар онлайн саёҳат брон қилиш тизими, электрон тижорат, электрон хизмат ва ҳ.к. Шундай қилиб, бугунги кунда сайёҳлик саноати рақамли иқтисодиётда ривожланишда давом этмоқда, бу эса бозор иқтисодиётининг энг оғир шароитида ушбу соҳани ҳар қандай ўзгаришларга нисбатан анча мослашувчан бўлишига имкон беради, бу эса рақамли технологиялар ривожланаётган дунёда рақобатбардошлик даражасини сезиларли даражада оширади.

Юзага келган COVID-2019 коронавирус пандемияси таъсири остида жаҳон туризм индустриясида ўтган 2020 йилда 4,5 трлн. АҚШ доллариларик даромад йўқотилди, 62 млн. кишилик иш ўрнини йўқотди, бунинг натижасида ўн минглаб компаниялар бутунлай иккирозга учраб, ёпилиб кетди. 2021 йилда ҳам жаҳонда коронавируснинг янгидан-янги (британча, африкача, хиндча ва бошқа) штампларининг пайдо бўлиши туризм саноатининг янада қулашига таъсир кўрсатиши мумкин. Шунинг учун дунё мамлакатлари янги рақамли технологиялар, рақамли платформалар ва бизнес моделларини яратиш орқали туризм индустрияси ва иқтисодиёт ривожини сақлаб қолиш борасида жиддий бош қотира бошлади.

Мазкур муаммоларни ҳал этишда эса салмоқли миқдордаги инвестицияларга бўлган талаб юзага келади. Бу эса рақамли технологияларни жорий этиш билан бирга туризм хизматлари соҳасида янги йўналишлар ва имкониятларни ҳам оширишга бўлган талабни кучайтирмоқда.

Таҳлил ва натижалар

Сўнгги йилларда туризм дунё иқтисодиётида энг жадал ривожланаётган тармоқлардан бирига айланди. Туризмнинг жаҳон экспортидаги улуши озиқ-овқат саноати ва автомобилсозликни орта қолдириб кетди ҳамда кимё маҳсулотлари ва ёнилғи савдосидан кейин учинчи ўринга чиқиб олди.

Шу нуқтаи назардан сўнгги йилларда Ўзбекистоннинг мавжуд табиий, географик, тарихий, маданий, маънавий, этнографик, миллий бойликлари, мерос ва шарт-шароитларини ҳисобга олган ҳолда мамлакатда туризм индустриясини ривожлантириш ва унда рақамли технологиялар самарадорлигини оширишга алоҳида

этибор қаратиб келинмоқда. Хусусан, 2019 йил 18 июлда Ўзбекистон Республикасининг “Туризм тўғрисида”ги ЎРҚ-549-сонли Қонуни қабул қилинди, шунингдек, туризм соҳасига оид бевосита ва билвосита алоқадор бўлган 60 дан ортиқ ҳукукий-меъёрий ҳужжатлар қабул қилиниб, ижрода амал қилинмоқда.

Ўзбекистонда туризм индустриясини жадал ривожлантириш рақам иқтисодиёт салоҳиятини оширишга кўп жиҳатдан боғлиқ. Шу муносабат билан мамлакатимизда рақамли иқтисодиётни ривожлантириш Ўзбекистон учун келгуси йилларда энг долзарб ва устувор йўналишларидан бири бўлиб қолмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президент Шавкат Мирзиёев парламентга йўллаган Мурожаатномаларида таъкидлаганидек, “Тараққиётга эришиш учун рақамли билимлар ва замонавий ахборот технологияларини эгаллашимиз зарур ва шарт. Бу бизга юксалишнинг энг қисқа йўлидан бориш имкониятини беради. Zero, бугун дунёда барча соҳаларга ахборот технологиялари чуқур кириб бормоқда.

Албатта, рақамли иқтисодиётни шакллантириш керакли инфратузилма, кўп маблаг ва меҳнат ресурсларини талаб этишини жуда яхши биламиз. Бироқ, қанчалик қийин бўлмасин, бу ишга бугун киришмасак, қачон киришамиз?! Эртага жуда кеч бўлади. Шу боис, рақамли иқтисодиётга фаол ўтиш - келгуси 5 йилдаги энг устувор вазифаларимиздан бири бўлади.

Рақамли технологиялар нафақат маҳсулот ва хизматлар сифатини оширади, ортиқча харажатларни камайтиради. Шу билан бирга, мени жуда қаттиқ ташвишга соладиган ва безовта қиладиган энг оғир иллат – коррупция балосини йўқотишда ҳам улар самарали воситадир. Буни барчамиз теран англаб олишимиз даркор”.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 9 январда қабул қилинган “Ўзбекистон Республикасининг 2020-2022 йилларга мўлжалланган инвестиция дастурини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-4563-сонли Қарорида республикамизда бир қатор йирик инвестиция лойиҳаларини амалга ошириши белгиланган. Жумладан, 2020-2022 йил мобайнида ахборот технологиялари ва телекоммуникациялари соҳасидаги лойиҳаларга 676,8 миллион долларга тенг инвестицияларини жалб қилиниши режалаштирилган. Яъни:

- 2020 йилда умумий қиймати 178,7 млн. АҚШ доллари, шундан тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар – 139,2 млн. АҚШ доллари, давлат кафолати остидаги кредитлар – 37,5 млн. АҚШ доллари. “Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 9 январдаги ПҚ-4563-сон Қарори билан тасдиқланган 2020 йилги Инвестиция

дастурга мувофиқ ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш соҳаси бўйича 2020 йил давомида тасдиқланган барча инвестиция лойиҳалари амалга оширилиб, белгиланган режа ортиғи билан бажарилишига эришилди”;

- 2021 йилда умумий қиймати 241,7 млн. АҚШ доллари, шундан тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар – 171,9 млн. АҚШ доллари, давлат кафолати остидаги кредитлар – 67,7 млн. АҚШ доллари;

- 2022 йилда эса лойиҳаларнинг умумий қиймати 256,4 млн. АҚШ долларига тенг мўлжалланган бўлса, шулардан 180,1 млн. АҚШ долларини тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар, давлат кафолати остидаги кредитлар еса 73,1 млн. АҚШ долларини жалб қилиниши кўзда тутилган.

Таъкидлаш керакки, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 28 апрелдаги “Рақамли иқтисодиёт ва электрон ҳукуматни кенг жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-4699-сонли Қарорига мувофиқ 2020-2022 йилларда ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш бўйича умумий қиймати 17,6 трлн. сўм бўлган 35 та устувор лойиҳалар амалга оширилиши белгиланган.

Мазкур лойиҳаларнинг 44,8 фоиз тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар ва кафолатланмаган кредитлар ҳисобидан, 33 фоиз давлат кафолати остидаги кредитлар ҳисобидан амалга оширилиши режалаштирилган.

Эришилган мазкур амалий натижалар туризм индустриясини рақамли технологиялар асосида янада фаол ривожлантиришда муҳим аҳамият касб этмоқда.

Зеро, республикаимиз Президенти Ш.Мирзиёев таъбирлари билан айтганда, “...туризмини ривожлантириш, соҳага инвестициялар жалб этиш, кадрлар салоҳиятини ошириш бўйича комплекс чоралар кўришимиз лозим”.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 13 августдаги “Ўзбекистон Республикасида туризм соҳасини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-5781-сонли Фармони туризм инфратузилмасидаги мавжуд муаммоларни ҳал этиш, тақдим этилаётган хизматлар сифатини ошириш ва жаҳон бозорларида миллий туризм маҳсулотларини фаол тарғиб қилиш, туризм тармоғининг кадрлар салоҳиятини кучайтириш орқали туризм соҳасида амалга оширилаётган ислохотлар самарадорлигини ошириш ҳамда республикага кириб келаётган хорижий фуқаролар сонини кескин кўпайтириш мақсадида қабул қилиниб, унинг асосида

2019-2025 йилларда Ўзбекистон Республикасида туризм соҳасини ривожлантириш Концепцияси ва унинг асосий йўналишлари тасдиқланди.

Хулоса ва тақлифлар

Ўзбекистонда олиб борилган тадқиқотлар асосида республикаимизда рақамли иқтисодиёт шароитида туризм индустриясини янада ривожлантиришнинг инвестицион имкониятларини ошириш мақсадида қуйидаги тадбирларни амалга ошириш муҳим деб ҳисоблаймиз:

- Туризм индустрияси тараққиётида давлат-хусусий шерикчилик амалиётини ва шу асосда соҳага хусусий инвестициялар оқимини кучайтириш лозим.

- Туризм индустриясида рақамли технологиялар ва платформалар асосида замонавий хизмат кўрсатиш тизимини яратиш зарур. Бунда хорижий тажрибалардан келиб чиқиб, меҳмонхоналар ўртасидаги рақамли хизмат алоқалари тизимини яратиш лозим. Ўзбекистонда бу тизимни шакллантиришга ҳали етарли даражада эътибор қаратилмаган. Бу эса туристларнинг ўз манзилларида ўзгаришлар бўлган тақдирда меҳмонхоналарда жойлашишдаги ноқулайликларни бартараф этишда ўта муҳим ҳисобланади.

- Ўзбекистонда шаҳар ва шаҳарларaro ҳаракатланишида зарур бўлган санитария-гигиена шаҳобчаларини ташкил этиш ва унда хизмат кўрсатиш сифатини ошириш лозим.

- Хорижий тажрибалардан келиб чиқиб, туристлар учун ҳар бир шаҳарда автомобиллари ижараси марказларини ташкил этиш мақсадаги мувофиқдир.

- Меҳмонхоналар, кўнгил очиш ва дам олиш масканларида бепул Wi-Fi зоналар ташкил этиш зарур.

- Хорижий туристларга сифатли хизматларни кўрсатиш мақсадида жойларда ходимларга туризм маданияти ва хорижий тилда мулоқот кўникмаларини ўргатувчи ўқув марказлари фаолиятини йўлга қўйиш мақсадаги мувофиқдир.

Хулоса қилиб айтганда, мамлакатимизда туризм индустриясини ривожлантиришда инвестициялар ва рақамли технологиялардан самарали фойдаланиш имкониятларимиз юқори бўлиб, улардан самарали фойдаланиш ички ва ташқи туристик оқимини янада кучайтириш билан бирга Ўзбекистоннинг ижтимоий-иқтисодий ривожланиши ва халқаро интеграциясини фаоллаштиришда муҳим омил бўлиб хизмат қилади.

Reference:

1. Ўзбекистон Республикасининг “Туризм тўғрисида”ги ЎРК-549-сонли Қонуни. 2019 йил 18 июл. // www.lex.uz
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 13 августдаги “Ўзбекистон Республикасида туризм соҳасини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-5781-сонли Фармони. // www.lex.uz
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 9 январда қабул қилинган “Ўзбекистон Республикасининг 2020-2022 йилларга мўлжалланган инвестиция дастурини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-4563-сонли Қарори. // www.lex.uz
4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 28 апрелдаги “Рақамли иқтисодиёт ва электрон ҳукуматни кенг жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-4699-сонли Қарори. // www.lex.uz
5. Абдураимов Д.М. Туризм инфратузилмаси таркибий қисм элементлари ва функциялари. // “Иқтисод ва молия” журнали, 2021. – №2 (138). 16-24 бетлар.
6. Ахборот технологиялари соҳасига инвестициялар. // https://mitc.uz/uz/pages/inves_tory
7. Балабанов И.Т., Балабанов А.И. Экономика туризма: учебное пособие. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 173 с.